

О. Гордєєва

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ДО ІНДИВІДУАЛЬНИХ
ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ОСНОВИ ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА» НА КАФЕДРІ
МАЙСТЕРНОСТІ АКТОРА ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ**

О. Gordeyeva

**FEATURES OF THE CONCERTMASTER'S TRAINING FOR INDIVIDUAL LESSONS
FROM THE "BASICS OF VOCAL PERFORMANCE" COURSE AT THE DEPARTMENT
OF ACTOR'S SKILLS OF KHARKIV STATE ACADEMY OF CULTURE**

Навчальний план за освітньо-професійною програмою «Актор драматичного театру та кіно» в Харківській державній академії культури, окрім профільного курсу «Майстерність актора», включає цикл спеціальних дисциплін, таких як сценічна мова, хореографія, сценічний рух, основи вокального виконавства. У класі з основ вокального виконавства завжди працюють разом викладач-вокаліст та концертмейстер. Як засвідчує практика, значна частина піаністів, випускників музичних навчальних закладів, працює концертмейстерами, що потребує від них спеціальних навичок: уміння узгоджувати свої художню індивідуальність та виконавський стиль, співпрацювати зі здобувачами-акторами, які в майбутньому, працюючи в театрі, використають досвід, набутий на індивідуальних заняттях в академії.

Концертмейстерська майстерність нині потребує адекватного за якістю і ефективністю розвитку професійних знань: загальномузичної ерудиції, музичного смаку, урізноманітнення виражальних засобів, розширення навчального репертуару, а також виконавського професіоналізму, складовими якого є культура звукоздобування, володіння технічними прийомами гри на музичному інструменті, відчуття стилю, індивідуальності партнерів у взаємодії під час занять та виступів.

Готуючись до занять зі здобувачами, концертмейстер ретельно опрацьовує мелодійні будови творів, займається обробкою народних пісень, підбирає зручні тональності музичних творів (пісень, арій, фрагментів з оперет та мюзиклів) і таке ін.

У роботі зі здобувачами-акторами необхідно володіти прийомом імпровізації та транспортування, швидким читанням нотного тексту, що є одним з важливих факторів розвитку комплексу музичних здібностей. Концертмейстерська практика автора статті зі здобувачами кафедри майстерності актора продемонструвала, що вміння читати нотний текст скорочує час підготовки до занять, збагачує репертуар, надає можливість вільно і художньо читати незнайомий текст без попередньої підготовки на заняттях з вокалу, а також при несподіваних ситуаціях на концертах.

Складний процес набуття навичок концертмейстерської майстерності потребує емоційних і фізичних витрат, і лише чергування форм та методів навчальної діяльності допомагає досягнути найшвидшого результату. За нашими спостереженнями, удосконалення майстерності концертмейстера проходить різні етапи, що включають закріплення умінь на практиці. Під час самостійної роботи, у процесі якої професійні знання набувають особистого характеру, виховуються самоконтроль, самооцінка та творча ініціатива. У процесі виконавського аналізу творів вокальної програми здобувача-актора концертмейстером вирішується таке: визначаються завдання, виявляються труднощі, знаходяться шляхи їх подолання під час роботи над солоспівами та в ансамблі. Саме такий аналіз допомагає глибше

зрозуміти задум вокального твору та допомогти здобувачеві якісно його виконати. При цьому концертмейстер охоплює багато питань: стильові особливості твору, визначення його особливостей й образного змісту, форми та структури, вплив засобів музичної виражальності на створення художнього образу твору. Під час роботи зі здобувачами-акторами над концертною програмою концертмейстер самостійно осмислює поетичний текст твору, силу й тембр голосу здобувача-актора, навички брати правильне дихання й логічно розподіляти на вокальні фрази. Водночас у роботі концертмейстера необхідно зазначити роль педалізації, яка допомагає встановити спільність побудови фраз, наблизити звучання фортепіано до специфіки добування вокальної кантилени.

Підготовка зі здобувачами-акторами вокальних творів до публічного виступу є фінальним етапом роботи концертмейстера та охоплює спільні репетиції в класі або в концертній залі. У повсякденній роботі концертмейстера важливим є й досвід, який набувається під час взаємовідвідувань викладачами та концертмейстерами академії відкритих занять з курсу «Основи вокальної майстерності», майстер-класів, концертів, а також через прослуховування кращих зразків українського та світового вокального мистецтва. Розширення і якість репертуару концертмейстера також сприяє розвитку художнього смаку, який є необхідним для роботи зі здобувачами-акторами під час їхнього навчання вокальному мистецтву.

Отже, багаторічна діяльність на посаді концертмейстера ХДАК та співпраця з досвідченими викладачами з вокального виконавства надають можливість стверджувати, що накопичений професійний досвід підготовки до індивідуальних занять з вокального виконавства є по-справжньому корисним, пов'язаним з можливістю постійного пошуку фахового самовдосконалення.

М. Єрмак

БАРОЧНА АРІЯ ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО РЕПЕРТУАРУ ВОКАЛІСТА

М. Yermak

BAROQUE ARIA AS PART OF THE VOCALIST'S TRAINING REPERTOIRE

Особливістю камерного жанру є виступ виконавця або виконавців у невеликих залах, що розрахований на вузьке коло слухачів. Камерній музиці властиве тяжіння до рівноправності голосів, економність і точність мелодій та інтонації, ритмічних і динамічних засобів виражальності, майстерна і різнобічна розробка тематичного матеріалу. Вона відкриває великі можливості для прояву та передачі особистих почуттів і занурення в лірично-душевний стан чарівного голосу та його супроводу, особливо коли як супровід виступає клавесин або невеликий камерний ансамбль (скрипка, віолончель, ліра тощо).

У ХХ–ХХІ столітті спостерігається відродження серед виконавців великого інтересу до творів доби бароко та поява багатьох нових інтерпретацій у виконанні музики бароко. Однак потреба в співаках, які здатні були б точно відтворити твори, написані для співаків-кастратів, є проблемою. На теперішній час барочні арії виконуються співаками різних голосів (коларатурне сопрано, сопрано, меццо-сопрано, тенор, баритон), і, у зв'язку з цим, твори слід транспонувати в зручну для виконавця тональність.